

Érvelés és elemzés – Vitahelyzetek, dialektikai alapok

Zemplén Gábor
zemplen@filozofia.bme.hu

I. Vitahelyzetek

Hogyan tudjuk hol állunk?

A vita

- A vita *konfliktus szituáció*: nézetek, álláspontok, érdekek és érzelmek ütköznek. A vita típusát a domináns konfliktus határozza meg. A meggyőző vitára az álláspontok ütközése a jellemző, de az embernek a meggyőződéssel vallott nézeteihez is érdekei fűződhetnek (ugyanakkor bizonyos érdekek elősegíthetik bizonyos nézetek kialakulását).
- A meggyőződés, amely az embert racionális szempontból az álláspontjához fűzi, rendszerint egyben érzelmi viszonyt is jelent. Szeretjük a gondolatainkat, mi találtuk ki, büszkék vagyunk rájuk, vannak kedvenc "rögeszméink". Gyakran személyes elkötelezettségek sora kapcsol egy-egy állásponthoz bennünket.

A főbb vitatípusok táblázatos összefoglalása

A vita típusa	Kiinduló konfliktus	Módszerek, eszközök	Cél
Veszekedés	Érzelmi feszültség	A személy támadása	A partner „kikészítése” legyőzése, a feszültség levezetése // Győzelem
Törvényszéki tárgyalás	Rivalizálás	Minden a dramaturgi szabályai szerint megengedett eszköz	A semleges (egy, a vitában részt nem vevő) fél jóindulatának elnyerése
Racionális vita	Véleménykülönbség	Bizonyítás és kritika érvelések segítségével	Az igazság kiderítése, a helyes álláspont megtalálása.
Tudományos vita	Az igazolás hiánya	Tudásra épülő érvelések	Tudományos bizonyítás, vagy cáfolás Állítások igazságértékeinek eldöntése/megváltoztatása
Tárgyalás	Érdekütközés	Alkudozás	A felek számára elfogadható kompromisszum kialakítása

A vitahelyzet elemzése (haladóknak)

- A fenti osztályozás nem merev (kevert vitahelyzetek, változó vitahelyzetek)
  - A felek céljai is megváltozhatnak!
- A vita elemzésekor egyéb szempontok alapján is elemezhetünk
  - Társas játszma (milyen szerepekben vannak a vita különféle szakaszaiban a felek? Pl. Berne – tranzakcióanalízis)
  - „Fegyverkezési verseny” a vita szakaszaiban milyen elemeket vesznek át egymástól a felek (érveléssémák, analógiák, pozicionálás, stb.).
  - Pozicionálás és újrapozicionálás a folyamatban

Keretezés

- A kérdések megfogalmazása nagyban befolyásolhat akár tanúvallomásokot is. Esküdti döntéseket is!
  - Elisabeth Loftus vizsgálatai:
    - A kísérleti személyek két autó ütközését látják egy videofelvételen. Az egyik esetben azt kérdezik tőlük: „Milyen sebességgel haladtak a kocsik mikor egymásba csapódtak?”
    - Máskor azt:
      - „Milyen sebességgel haladtak a kocsik mikor egymásnak ütköztek?”
  - Mind a számokat, mind az eseményre való emlékezést jelentősen befolyásolja a keretezés!
    - Az első esetben 30 km/h-val nagyobb értéket becsülnek átlagosan.
    - Az első példa esetében az 1 héttel később felvett kérdőíven a kérdeztettek már arra is emlékeztek, hogy a felvételen üvegszilánkok repkedtek, ami valójában nem történt meg.
      - /Kertész Gergely drájáról ismétlés/

II. Dialektikai alapmodell - egy kis pragmatikával

Ismerkedés a pragmadialektikával
(PD)

Kérdés	Antropológiai megközelítés válasza	Kritikai megközelítés válasza
Racionális bírónként mikor tekintek egy érvelést elfogadhatónak?	Amikor az érvelés megfelel az adott kulturális közeg normáinak.	Amikor az érvelés VKF-ra irányul és betartja a megfelelő érvelési normákat, amelyek a felek részére is elfogadhatók.
Milyen eszközök állnak rendelkezésemre, hogy az érvelések elfogadhatóságát szisztematikusan vizsgálhassam?	A befogadó közegéről lehet ismeretem, illetve arról, hogy az ilyen ismeretek hogyan használhatók fel érveléskor.	Ideális vita-modellt készíthetek, melynek célja a VKF, valamint felállíthatok releváns beszédaktusokat szabályozó megkötéseket.
Hogyan szerzhetek képet az érvelés értékelése szempontjából releváns dolgokról?	Ha úgy rekonstruálom a szöveget, mint ami egy közösséget próbál meggyőzni, illetve ami operatív retorikai mintákat mutat.	Úgy, hogy dialektikai transzformációk segítségével rekonstruálom a szöveget, mint ami a VKF-át célozza.
Milyen érvelésekkel kapcsolatos empirikus ismereteket használhatok fel?	Megvizsgálhatom, hogy milyen különböző befogadó közösségek vannak, és hogy milyen retorikai eszköz melyiknél hogyan működik.	Megvizsgálhatom, hogy milyen folyamatok fontosak az argumentatív diskurzusban, amelyekkel meggyőzhető valaki, aki kételkedik egy álláspont elfogadhatóságában.
Hogyan járulhatok hozzá az argumentatív gyakorlat fejlesztéséhez?	Megtaníthatom arra az embereket, hogy különböző helyzetekben a közösséget úgy szólítsák meg, hogy a vitás helyzetekben nyerjenek, illetve könnyen visszaverjék mások támadását.	Elősegíthetem az érvelési gyakorlatokhoz kapcsolódó reflexiót, és készségeket taníthatok, amelyek az érvelések megfelelő kialakításában, elemzésében és értékelésében hasznosak.

PD kiskaté

- Az érveléseket a véleménykülönbség feloldásának (VKF) lehetőségeként vizsgálhatjuk (nem antropológiai, hanem kritikai megközelítés).
  - Véleménykülönbség akkor keletkezik, ha egy beszélő adott kijelentése nem talál általános elfogadásra.
  - A különbség **feloldása** során a felek közösen belátják, hogy az adott kérdésben milyen álláspontot fogadjanak el **közösen**
    - Sokszor már az is munka, hogy a résztvevő fél **saját álláspontja** és az ahhoz implicit tartozó előfeltevések, valamint mindezek következményei nyilvánvalóvá váljanak. A vita egyik fő célja az előfeltevések explicitálása és kritikai felülvizsgálata – lásd még a vita szakaszait.
  - Természetesen más módja is van a vitás kérdések **eldöntésének**: a felek felkérhetnek külső bírót, alkalmazhatnak erőszakot, fenyegethetik egymást, vagy közösen orákulumhoz fordulhatnak.

I. Az elméleti elköteleződések

- Egy dialektikai helyzetben a résztvevőknek be kell tartaniuk valamilyen normákat, amelyek az interakciót szabályozzák.
- Éppen ezért minden dialektikai elméletnek kell **normatív** elemeket tartalmaznia, amelyek az interakció „szabályait” rögzítik.
- A PD a mindennapi verbális interakciók vizsgálatából indul ki, és a beszédaktusok és a pragmatika háttérelméleteire támaszkodik
  - De mik is a beszédaktusok? - 1. kitérő
  - De mi is a pragmatika? - 2. kitérő

Pragmatika

- Mi a feltétele a mindennapi megértésnek?
- Azért tudunk társalogni egymással, mert elismerjük, hogy a társalgásban vannak közös célok, és olyan módszerek, amelyekkel ezek a célok elérhetők.
- **Megütötte a bokáját** – két jelentés. Hogy mit mond a mondat: a személy, a kontextus, stb. ismerete kell – a pontos jelentéshez több információ szükséges!
- **Implikáció** – a jelentés, a közlés nem ugyanaz, mint amit egy kijelentés „mond” (say)

Grice maximái

- Alapelv: **együtműködés** – a társalgáshoz (kommunikációhoz) történő hozzászólás legyen olyan, ami az adott helyen a beszélgetés elfogadott célja vagy iránya elvár.

Egyéb maximák

1. Mennyiség:
  - legyen a kívánt mértékben informatív
  - ne legyen túl informatív (ez idővesztés)
2. Minőség
  - nem mondj olyat, amiről azt hiszed, hogy hamis
  - ne mondj olyat, amire nézve nincs megfelelő evidenciád

3. Viszony/Kapcsolat (relevancia)

- légy releváns (a relevancia maximája)
- ## 4. Mód/Modor (Érthetőség)
- kerülj a homályos kifejezést
  - kerülj a kétértelműséget
  - Légy tömör
  - légy rendezett

Implikatívák

- A maximák kihasználása
  - Ha azt mondja p , és azt implikálja, hogy q , akkor akkor implikálja társalgásilag, hogy q , ha
    - követi a maximákat (vagy legalább az együttműködési alapelvet)
    - sejtí, hogy q -ra van szükség ahhoz, hogy p mondását összhangba hozzuk ezzel a feltételezéssel
    - a beszélő úgy gondolja, hogy a hallgató intuitíven megragadja azt, hogy 2.-ra van szükség
  - vagyis: azt mondta, hogy p , nincs okunk feltételezni, hogy nem követi a maximákat (vagy az együttműködés alapelvét), ezt csak úgy tehetné, ha azt gondolja, hogy q . Semmit sem mond, amiből azt gondolnám, hogy nem akarja, hogy azt gondoljam, hogy q , tehát implikálta q -t.

Vissza a PD-hez

- A Searle-i kommunikatív és Grice-i interakcionális szempontok ötvözése
  - Grice Együttműködési Maximáját a következő specifikus szabályokkal egészítik ki
    - (ezek a mennyiség, minőség, kapcsolat és mód maximái helyett állnak):
1. Ne hajts végre értelmetlen (incomprehensible) beszédaktusokat!
  2. Ne hajts végre őszintétlen beszédaktusokat (vagy olyanokat, amikért nem tudsz felelősséget vállalni)!
  3. Ne hajts végre redundáns beszédaktusokat!
  4. Ne hajts végre értelmetlen (meaningless) beszédaktusokat!
  5. Ne hajts végre olyan beszédaktusokat, amelyek nem megfelelően kapcsolódnak a korábbi beszédaktusokhoz és a kommunikációs helyzethez!
    - Ez időnként probléma – Id. MP vs. OV

Egy vita koreográfiája

- A megnyilatkozások elemzése során a beszédaktusokat osztályozni kell, és hozzá kell rendelni a vita „szakaszaihoz”.
- Négy ilyen szakasz különíthető el:
  - a **konfrontációs** szakaszban a véleménykülönbség felszínre kerül,
  - a **nyitó** szakaszban nyilvánossá válnak a vita szerepei és elköteleződési és eldől, van-e elég „közös pont”, amely lehetővé teszi a VKF-át.
  - az **argumentációs** szakaszban történik a kritikai ellenvetések visszaverése, majd
  - a **záró** szakaszban megfogalmazódik a vita eredménye – ha nincs egyetértés, akkor a VKF nem történt meg
    - Ezek a szakaszok nem szükségszerűen kronologikus sorrendben követik egymást. Az elemzés célja a megnyilatkozásokat ezekhez a szakaszokhoz kötni, hogy a **funkcionalizálás** (lásd később) lehetővé váljon.

III. Egy elemzés koreográfiája

- De hogyan lehet tényleg részletesen elemezni?
  - Az elemzés elméletét is le kell fektetni
  - A PDnek vannak ún. metaelméleti elköteleződései
    - externalizálás,
    - szocializálás,
    - funkcionálisizálás,
    - dialektifikálás

III.1.a Externalizálás

- A PD az álláspontnak a diskurzusban megjelent pozíciót tekinti
  - bár az álláspontok belsők, ehhez nincs hozzáférésünk, így nem pszichológiai diszpozíciókat próbál rekonstruálni, hanem az álláspontokhoz kapcsolódó nyilvános elköteleződéseket.
  - Ez számos retorikai megközelítésnek ellentmond, melyek pszichológiai állapotokat feltételeznek, ugyanakkor lehetővé teszi a megnyilatkozások elemzését a beszédaktus-elmélet alapján.

III.1.b Szocializálás

- A társas kontextusba helyezi a vitát, szemben az individualista nézőponttal, ahol a személytől függetlenül lehet az érvelés.
- Így a vitában az álláspontokhoz kapcsolódóan „protagonista” és „antagonista” szerepek különíthetők el, és az elemzés feladata a szereplők azonosítása.
  - A legegyszerűbb vitahelyzetben az egyik fél (a protagonista) elővezet egy álláspontot (+/p vagy -/p), a másik fél (az antagonista) pedig megkérdőjelezi azt (?/(+/p) ill. ?/(-/p)).
  - Az ilyen egyszerű vitahelyzetben csak egy állítás állítása vagy tagadása szerepel.

- Persze előfordulhat, hogy a másik fél nem csak érveket szeretne hallani az adott álláspont elfogadása mellett, hanem elköteleződik annak negáltja mellett (-/p vagy +/p). Ilyen esetben *kevert egyszerű* vitahelyzetről beszélünk, és mindkét félnek érvekkel kell alátámasztania álláspontját.
- *Összetett* vitáról akkor beszélünk, ha több, különböző álláspont melletti elköteleződés jelenik meg a vitában. Minden vita felbontható elemi egységeire
  - Itt jól látszik a logika szerepe: ha nem egy állítás és annak negáltja mellett köteleződik el a két fél (még ha az adott helyzetben ezt a felek észre sem veszik), akkor a vitát *összetettként* kell elemezni.
  - Másrészt rögtön problémával találkozunk: hogy a másik „homlokzatát” megvédjük, nagyon sokszor az ellenvéleményt csak kérdésként fogalmazzuk meg.

III.1.c Funkcionalizálás

- A diskurzus egyes elemeinek funkcionális szerepét vizsgálja a PD.
- A beszédaktusok így osztályozásra kerülnek:
  - pl. *használati deklaratívumokkal* tisztázzák a felek egyes beszédaktusok helyzetét.
  - *Kommisszívumokkal* köteleződnék el egy-egy álláspont mellett vagy tartják fenn azokat.
  - *Direktívumokkal* szólítják fel a másik felet egy álláspont védelmére stb.
    - Ezzel szemben a pusztán logikai rekonstrukciók a vitát terméknek tekintik, és az érvelések érvényességét/ helytállóságát vizsgálják, de így nem tudják feltárni az „egyet-nem-értési” teret, illetve hogy mi a „tétje” a vitának.

III.1.d Dialektifikálás

- A vitának megfelelőnek kell lennie a VKF-ra, vagyis meg kell felelnie bizonyos dialektikai normáknak.
- A normatív elméletben a ~ szabályozza az ideális helyzet beszédaktusainak sorrendjét és minősíti a vitát.
  - vagyis rengeteg dolog (mellébeszélés, személyeskedés, stb.) nem jelenik meg a rekonstrukcióban.

IV. Elemzés és értékelés

- Ha megvan az elemzés – a nagy kérdés, hogy *jók-e* egy álláspont mellett felhozott érvek.
- Az érvelés értékelése a PD szempontjai alapján történnek: mennyire támogatja a VKF-át egy lépés
- Ehhez a PD felállít tíz „ökölszabály”, amely megszegése gátolja a VKF-et
- Ilyen szabályt megszegheti mindkét fél
  - szemben a hagyományos megközelítésekkel, ahol érvelési hibát csak a *protagonista* követhet el
  - A PD-ben az *antagonista* szerep nem megfelelő követése is hibának tekinthető
    - Pl. az agresszív vagy túl sokat állító kérdés

IV. 1 A felek nem akadályozhatják meg, hogy új álláspontok vagy azokhoz kapcsolódó kétségek merüljenek fel.

- Cél: Az álláspontok tisztázásának lehetősége (a vélemény-különbség feloldása nem lehetséges, ha nem tiszták az álláspontok). A konfrontációs szakasz célja ennek biztosítása. Megszegése: *arg. ad baculum, ad misericordiam, ad hominem (gyalázkodó, genetikus, tu quoque)*.
- „Szabadság” szabály

- Ad baculum: rejtett v. kimondott fenyegetés
Bár megértjük, hogy kétségeitek vannak a pragmadialektika hasznával kapcsolatban, de lássuk be, hogy egy ponton túl nem érdemes ezen vitatkozni. Elvégre mi határozzuk meg a vizsga anyagát, és mi fogjuk értékelni a teljesítményeteket.
2. Épelméjű ember ilyen álláspontot nem fogadhat el!
- Ad misericordiam: szájalomra apellálás
Tudom, hogy Józsi nem csinálta meg a beadandót, és a zh-n is elég gyengén teljesített. Megértem, ha nem akarsz neki jegyet adni, de vedd figyelembe, hogy szegénynek meghalt a macskája, és mostanában nagyon nehezen koncentrálni a tanulásra az átvirrasztott éjszakái miatt.

- Ad hominem: a személy támadása (az álláspont helyett)
  - **Gyalázkodó:**
Ami Mr. X kritikáját illeti, nem hiszem, hogy válaszolnom kellene egy ilyen zavaros és láthatóan értetlen álokoskodásra, de mit várunk attól, aki bután feszít makkos cipőjében és a nyakkendőjét sem tudja bekötni.
  - **Genetikus** – az álláspontot a megfogalmazó körülményei alapján veti el:
Juli szerint a férfiak felelősek a nők elnyomásáért. Nem is várhatunk más véleményt attól, aki öt éven keresztül vasalta János alsónadrágjait...
  - **Tu quoque:** „pont te mondd, aki...?”
Te akarsz meggyőzni a dohányzás ártalmosságáról, amikor napi egy doboz cigit elfüstölsz? Ugyan már!

IV. 2. Egy álláspontot elővezető félnek kötelessége azt megvédeni, ha a másik fél arra igényt tart.

- Cél: Minden kimondott álláspont védelmét fel kell vállalnunk (protagonista szerep vállalása, ha a helyzet igényli – nyitó szakasz feladata). Megszegése: *bizonyítás kényszerének áthárítása, arg. ad verecundiam, ad ignorantiam*.
- „Bizonyítás kötelezősége” szabály

- Bizonyítás kényszerének áthárítása
János azt állítja, hogy az érvelésmélet jegyzetem zavaros és használhatatlan. Kérdelem én, tett-e valamit azért, hogy világos és használható anyag álljon a rendelkezésükre?
- Ad verecundiam: (rossz) tekintélyérvelés
Annak pedig, aki vitatja, hogy a világon mindennek jól meghatározható oka van, Einstein szavaival tudok válaszolni: „Isten nem kockajátékos”!
- Ad ignorantiam: nemtudásra apellálás
Viccesnek találom, amikor valaki elutasítja idegen civilizációk létezését. Soha senki nem tudta egyértelműen megcáfolni az UFO-elméleteket, és máig sem nyilvánosak a NASA ezirányú kutatásainak eredményei.

IV.3. Egy álláspont támadása a másik fél álláspontjának támadása kell, hogy legyen.

- Cél: Az álláspontok torzulásának megakadályozása a vita bármely szakaszában. Megszegése: *szalmabáb, árnyékbozsolás*.
- „Álláspont” szabály

- Szalmabáb: nem az eredeti, hanem torzított álláspont támadása
 G₁: Azt gondolom, a tandíj eltörli az esélyegyenlőséget.
 G₂: Azt szeretném, ha a sok munkaképes fiatal állami támogatással lógatná a lábát naphosszat, és fölösleges diplomákat szerezne ahelyett, hogy hasznos munkát végezne?
- Árnyékbokszolás: a torzított álláspont védelme
 G₁: A diplomagyűjtés igenis hasznos tevékenység, mert...
 (A korrekt válasz lenne: Én nem azt állítottam, hogy a továbbtanulás hasznos – bár ezt gondolom –, hanem hogy nem az anyagi helyzet függvényévé kellene tenni az esélyt.)

IV.4. Egy fél az álláspontját csak úgy védheti meg, hogy az álláspontához kapcsolódó érveket ismerteti.

- Cél: Az argumentációs szakaszban a véleménykülönbségek racionális feloldásának módja az érvelés (logosz), nem az étosz és pátosz használata – a nem-argumentatív meggyőzési módokat ki kell zárni.
 Megszegése: *ignoratio elenchi, arg. ad populum, ad verecundiam, érzelmekre apellálás.*
- „Relevancia” szabály

- Ignoratio elenchi: az érv nem azt a konklúziót támasztja alá, amit kellene
 És mit gondoljunk arról, tisztelt esküdtszék, hogy Mr. János tagadja azt, hogy a gyilkosság időpontjában a helyszínen lett volna? Lássuk be, hogy a gyilkosság szörnyű bűntett, melyet a lehető legszigorúbb büntetéssel kell súlytanunk, és nem hagyhatjuk, hogy az elkövető kibúvókat keressen!
- Ad populum: közvéleményre apellálás
 Kell-e jobb bizonyíték termékünk érdemei mellett, hogy piacvezető termékről van szó?
 Mit okoskods, amikor mindenki tudja, hogy...?
- Érzelmekre apellálás: pl. ad baculum, ad misericordiam

Ad misericordiam

- – Tanárnő, olyan sokat készültem, nézze meg, kidolgoztam az összes tételt, és rendesen jártam is órára, és csak egyetlen pont hiányzik a jeleshez. Egyetlen picit pont!
- Nem mindig hiba
  - Engem már idegesítenek ezek jótékonyasági szervezetek. Mindenütt hirdetésekkel terrorizálnak, hogy adjak pénzt. Mi szükség van erre?
  - Hidd el, hogy szükség van rájuk! Olyan szerencsétlen, elesett embereket segítenek, akiknek nincsen lakásuk, betegek, éhesek vagy valami természeti csapás sújtja őket, és ahová az állami segítség már nem ér el, vagy nem elég. És ha nem hirdetnek, akkor meg honnan tudnának pénzt szerezni mindehhez?

Ad baculum

- – Nézze, nem tudom meddig tart még az akció, mennyi van még belőle. De biztos, hogy ez a legjobb ajánlat a piacon, és sajnálni fogja, ha lemarad róla!
  - Nem tudom, hogy elfogy-e.
  - [Tehát bármikor elfogyhat.] (Ki nem mondott konklúzió.)
  - Ha nem fogadja el az ajánlatot, rossz érzése lesz.
  - [Az ajánlatot el kell fogadni.]
- Gyakori érvelési hiba
  - „Csak a hülye nem látja be...”
  - A csinos, sikeres, magabiztos harmincasok örömmel választják a függetlenséget, a szingli életformát. (MT)

IV. 5. Nem utasíthatunk vissza álláspontunkban implicite felvállalt premisszákat, és nem hamisíthatjuk meg a másik fél érvelésében felhasznált implicit premisszákat.

- Cél: a protagonista álláspontjából következő implicit álláspontok pontos feltárása: sem letagadásuk, sem eltúlzásuk nem segíti a véleménykülönbség feloldását az argumentációs szakaszban. Megszegése: *ki nem mondott premissza tagadása, árnyékbokszolás.*
- „Implicit premissza” szabály

- Ki nem mondott premissza tagadása
 G_1 : Abszolúte ellenzem, hogy legalizálják a marihuána fogyasztását, hiszen akkor meglenne annak a veszélye, hogy még az is rászokik, aki egyébként fél a törvényszegéstől.
 G_2 : De a legtöbb elemzés szerint a marihuána nem addiktív.
 G_1 : Én nem is azt mondtam, hogy addiktív, hanem csak azt, hogy sokan rákapnának, ami nem lenne jó.
 (Pedig: a „rászokás” fogalom előfeltételezi az addiktivitást)
 – http://www.world-science.net/exclusives/061125_marijuana.htm

IV.6. Elfogadott kiindulási pontnak nem tekinthetünk nem elfogadott premisszákat, illetve elfogadott premisszákról nem állíthatjuk, hogy azok nem tekinthetők elfogadott kiindulási pontnak.

- Cél: Az álláspontok torzulásának megakadályozása (lásd 3.) az argumentációs szakaszban. Megszegése: *bizonyítás kényszerének elhárítása, álláspont változtatása, túl sokat állító kérdés, petitio principii.*
- „Kiindulópont” szabály

- Túl sokat állító kérdés
 -János, amikor arra bízattad a barátnőmet, hogy nyugodtan csaljon meg engem, akkor nem gondoltál arra, hogy tönkreteszed a barátságunkat? Ne kertelj, válaszolj igennel vagy nemmel!
 -Kovács úr, ön még mindig veri a feleségét?
 -Akarja-e, hogy Magyarország a NATO tagja legyen, ezzel garantálva az ország biztonságát?
- Petitio principii: körben forgó érvelés
 Kétségtelen, hogy létezik Isten. Bárki, aki a kezébe veszi a Bibliát, megbizonyosodhat róla, hogy Ő teremtette a világot, és Ő irányít mindent – márpedig a Biblia minden szava igaz, hiszen Isten ígését önti szavakba.

IV.7. A helytállónak tekintett érvelés nem lehet (logikailag) érvénytelen.

- Cél: A meggyőző érvelés formáinak közös elfogadása az argumentációs szakaszban, így válik lehetővé az erős/helytálló érvek elkülönítése, és annak vizsgálata, hogy megfelelő-e az érveléssémák használata. Védett az álláspont, ha közösen elfogadott kiindulási alapból érvényes következtetéssel kapjuk meg a konklúziót. Megszegése formális érvelési hiba lehet: *előtag tagadása, utótag állítása, stb.*
- „Érvelésséma” szabály

PÉLDA. "Az embert félrevezető téveszmék abból a hajlamából erednek, hogy igaznak higgye azt, ami megfelel vágyainak. Az emberi hiedelmeket érintő egyik erőteljes vágy, hogy elkerüljük a halállal való elmúlást és örökké éljünk valamilyen mennyei boldogságban. Aki csak valamennyire is ismeri az emberi vágyak téveszmerendszerét szükségképpen arra a következtetésre jut, hogy a hit a halhatatlanságban is ilyen illúzió." (Thouless, 1956 nyomán, 51.o.)

IV.8. A formálisan nem érvényes érvelésekkel alátámasztott álláspontok nem tekinthetők végérvényesen védettnek, ha a védelem nem a megfelelő érveléssémákat (és/vagy) nem a megfelelő módon használja.

- Cél: Lehetőség arra, hogy logikailag érvényes érvelések hiányában is végérvényesen megvédhető vagy cáfolható legyen egy álláspont, ha a protagonista és az antagonista egyetért az érveléssémák elfogadhatóságában és használatában. Megszegése sokféle lehet: *hibás analógia, túlzott általánosítás, arg. ad consequentiam, csúszka érv, post hoc ergo propter hoc* és egyéb oksági hibák, stb.
- „Érvényesség” szabály

- Ad consequentiam: tényállítások és értékítéletek összekeverése
  - Nyilván nem fog ma leszakadni az álmennyezet, hiszen akkor nem tudnánk elmondani a mai anyagot, és kevés idő van már a pótlásra.
  - A Túró Rudi nem lehet rákkeltő, hiszen az a kedvenc csokim!
- Csúszka érv: apró csúsztatások összeadása
  - Oksági:
    - Egy szög miatt elveszett egy patkó, egy patkó miatt egy ló, egy ló miatt egy csata, egy csata miatt az ország.
  - Mennyiségi:
    - Adj egy százast kólára, nem fog földhöz vágni! De ha egy százast nem, akkor kettő sem. Ha kettő sem, három sem... Ha 15 sem, akkor 16 sem... Ha 99 sem, 100 sem...

- Hibás analógia: lásd az embriópürét
- Oksági hibák: lásd Mill módszereit

IV.9. Az álláspont sikertelen megvédését az álláspont visszavonásának kell követnie, a sikeres (konkluzív) megvédését pedig a fenntartások visszavonásának.

- Cél: A protagonista és az antagonista korrekt vitaértékelése. A záró szakaszban a feleknek meg kell egyezniük a vita kimenetelében. Megszegése: *arg. ad ignorantiam, hamis dilemma*.
- „Lezárás” szabály

- Hamis dilemma

Ha nem szívsz füvet, akkor nyilván korlátolt konzervatív vagy. (→ Vagy szívsz, vagy konzervatív vagy)

Aki nincs velünk, az ellenünk van.

Milyen gyakran mondja partnerének, hogy szeretlek?
A – minden nap. B – csak szeretkezés után. C – soha.

IV.10. Egyik fél sem használhat nem kellően tiszta és világos megfogalmazásokat, és mindkét félnek a lehető legfigyelmesebben és pontosabban kell a másik megnyilatkozásait értelmezni.

- Cél: Az álmegoldások kikerülése, a vita minden szakaszában a megfogalmazás és értelmezés ellenőrzése. Megszegése: *in dictione* érvelési hibák, a *kompozíció és divízió hibája*, stb.
- „Jelhasználás” szabály